

TÁROGATÓ.

Vegyes tartalmu lap.

<p>Megjelenik: Hetenkint kétszer, szerdán és szombaton reggel.</p> <p>Szerkesztői iroda: Kazinczi utca 608 sz. házban.</p> <p>Kiadóhivatal: a tudakozó intézetben.</p>	<p>Előfizetési feltételek.</p> <p>Vidékre postán és Szatmáron házhozhozardással: Egész évre 7 fit, — félévre 4 fit, — évnegyedre 2 fit o. é. Egyes szám ára 8 ujkr.</p> <p>Ábrai Károly lapvezér. Zombori Gedő főmunkatárs. Börkey Imre kiadó s felelős szerkesztő.</p>	<p>Hirdetések:</p> <p>A háromhasábos petítior egy zeri hirdetésnél 5 kr. kétszerinél 4 kr. többszörinél 3 kr. Bélyegdíj minden beiktatásért 30 kr. A nyilvántartásban a háromhasábos petítior iktatási díja 20 ujkr.</p> <p>Az előfizetési pénzek és hirdetmények Börkey Imrehez címezendők.</p>
---	--	---

Előfizetési felhívás a „TÁROGATÓ”

1862-ik évi folyamára.

Előfizetési feltételeink, lapunk homlokán olvashatók.

Sokat nem ígérünk, de adunk annyit, mennyi egy vidéki laptól a legtekintélyesebb szellemi erők közreműködése következtében várható.

A megrendeléseket kérjük mielőbb megfűtetni, hogy lapunkat pontosan kiadhassuk.

Ha pár hétig lapunk a rendes időnél valamivel később jelenik meg, előlegesen becsánatot kérünk; mihelyt nyomdánk, mely legszivesebb készséggel minden áldozatot meg tesz lapunk kiállításáért, új betűszedője s betűi meg fognak érkezni, a kiállítás és szétküldés a legpontosabban fog eszközöltetni.

Addig kérjük a nagy érdemű t. közönség becses elnézését és pártolását.

Törvénykezésünk.

(V.) A magyar nép ismét egy fényes lappal gazdítja a történelmet, melyen meg leend írva, hogy a nép, mely tisztviselőit szabadon választja, nyugodt, békés marad még akkor is, ha törvényeinek megszegésére, a béke s törvényes rend megzavarására jobbról balról ingereltetik, ha tisztviselői lelépni kénytelenek levén saját magára hagyatják, megérdemli hogy helyet foglaljon az Európai mivel nemzetek sorában.

Igen, a magyar nép az 186%-iki válságos éven, közepette az egymást rohanva kergető nagyszerű változásoknak, megmutatta érettségét, nagykorúságát, megszégyenítette Lajtán túli jóakaróit, kik a becsület magyar népet barbarnak éretlennek szeretik nevezgetni.

Személy és vagyon a nép erkölcsi általma alatt kellő biztonságban maradt, biztonságban van ma, még ott is, hol csak Isten s a jó akarat örökölnek felette.

Kalapot kell emelni ily nép előtt!

Azonban nem célo, ez uttal apothéosist írni, csak azt akarom az elmondottakból következtetni, hogy e nép megérdemli, miként a mostani szervezésnél figyelembe vétessék, nem annyira közgazgatás mint törvénykezés tekintetéből.

Régi közmondás, hogy „ha mértődekre kell menni igazságot keresni, elvész az igazság”

E kérdés minket Szatmáriakat különösen s közlelő érdekel.

Nem kívánom feleleveníteni a multak hibáit, csak azon időpontra figyelmeztetem az olvasót, melyben az alkotmányos megye, tekintetbe vevén a közóhajtást, melynek alapja a közszükség érzete volt, ellátározta hogy a megyében két törvényszék, s ezek egyike Szatmáron állittassék fel.

És ugy lön!

De a végzet ugy intézte sorsunkat, hogy a törvényszék majdnem azon perczben szűnt

meg létezni, melyben elkezdte működését, s most ott állanak az ügyiratok száza, telekkönyvi, zálogos, urbéri, adóssági és más perek, várva az elintézésre.

Aggódva várjuk e tekintetben a főispán ur intézkedéseit.

Tagadhatlan igaz, hogy e megye többsége a szatmári törvényszéknek létezését kívánja, tagadhatlan igaz, hogy annak az igazság gyorsabb kiszolgáltatása tekintetéből létezni kell.

Azt mondják hogy egy megyében két törvényszék nem lehet.

Ha igaz lenne is ez állítás, ebből nem az következik, hogy a szatmári törvényszék megszüntessék, s a másik maradjon, hanem az, hogy az egy felállítandó törvényszék ott, azon ahelyen legyen, hol azt a többség érdeke, s a közügy kívánja, hol azt a természet kijelölte... Ez a hely pedig Szatmár megyében Szatmár városa.

Én ezt ma nem merném követelni, bár tudom, hogy ha a magán érdek végkép megszűnik, s az emberek szabad akaratjukra lesznek bízva, a kérdés magától a mi javunkra fog eldőlni. én csak azt mondom, hogy azon ellenvetés, miként a megyében két törvényszék nem lehet, nem áll; mert ha a 12 év korszakában, az igazság érdekében szükség volt hogy egy megyében 9 helyen állittassék helyhez kötött járásbíró: most midőn ezer meg ezer fontos ügy vár gyors megoldásra, a két törvényszék szükségességét elvitatni nem lehet.

De sok költségbe kerül a két törvényszék! ezt is mondják némelyek.

A mi alkotmányos tisztviselőink jó formán becsületből szolgáltak. Ezt ha nem követelhetjük is leendő alkotmányos (?) hivatalnokoktól, azt minden esetre megvárjuk tőlük, hogy magoknak nagyobb fizetést ne rendeljenek anél, mit a megye készsége meghatározott, s ha ez így leend, így azon költség, mely a volt es. k. megyetörvényszékre, s a nagy károlyi szolgabírói hivatalra fordított, a két törvényszék kiadásait túl az elégen fedezi.

Ily viszonyok közt hisszük, reméljük, várjuk, hogy alkotmányos megyénk határozata, az alkotmányos (?) hivatalkar által respectáltatni fog; annyival inkább, mert a becsület és gyors igazság kiszolgáltatásnak ára nincs; s miután különben is mi fedezzük a megye költségeit, annyit talán kérhetünk, hogy a közóhajtásra, s a közérdekre is tekintet legyen.

Marha vész ellen költsönösen biztosító társulat Vázlata.

Előszó. Nem célo hogy mint író lépjek föl, több oldalú fölszólítások után, mint volt gazda tiszt egy szerény indítványt óhajtok a gazda közönség elébe terjesztöni: ha munkám parányi figyelemre érdemes leend, meg leszek jatalmazva; ha pedig mint hiu ábránd félre fog vettetni — menten ki a jó akarat.

Minél jobban akarunk a gazdálkodás kifejlesztésében előhaladni, annál nagyobb akadályokkal kell küzdenünk a gazdálkodás terén. Ha a többit elhallgatjuk is, már az anyai ezimek. és rovatok alatt kigondolt minden-

féle, egyenes nem egyenes és ki tudná miféle adó, melyet néha büntetésül háromszorosan kell fizetni, elszegényíti elkezdvetleníti a szegény gazdát, s erős lelki meggyőződés szükségeltetik, hogy végkép elne csüggedjen. Van reá példa hogy épen midőn magát mindenből kiköltötte, szerencsétlenségéből iga vonó marhái közül a legjobb lova — legjobb ökrei vagy eldöglenek, vagy ellopának. Ezen a szegény gazdára gyakran bekövetkezett csapás annyira lesújtja őt, s hogy kétségbe kellene esni, ha megmondolja, hogy gazdasága eme felszereléséhez ismét tekintélyes pénz összegre van mulhatatlan szüksége. Mit tesz tehát a gyakorlati életben? Kénytelen vagy uzsorás kezeiből iszonyu kamatra pénzt költsönözni, vagy verejtékes fáradsággal jó remény fejében félre tett természetmennyét fele áron elvesztegetni, vagy pedig földbirtokának egy részét elzálogosítani, ennek nem sikerülése esetében, préda áron családjá megrontásával elvesztegetni — esakhogy ismét olyan a milyen járó jószágot szerezhessen, vagy is közönséges szolás szerént mondva: láb helyet láb legyen.

Hogy tehát ezen napról napra érezhetőbb pénz szükségben, eme sújtó csapásoktól némileg is mentve, és ezen bajok ellen fedezve legyen a szegény gazda ember 1-ör maga, s családja iránti, 2-or a társadalom iránti erkölcsi kötelessége hozza magával, hogy

„Igazvónó és csorda, ugy gulyabeli marháját a vész ellen biztosítsa”

Ezen biztosítással ugyan akkor és egyszerre több jótékony cél lenne elérhető. Hasznai számíthatlanok lennének; hiszen kétszer kettőnél igazabb, hogy a mai korban, miután egyedül gyengék, és erőtlének vagyunk, csak társulatok, egyletek, és intézetek utján érhetjük el a gazdálkodás terén számunkra készen álló ígért földjét. Ezt mutatja a külföld, mely társulatai által nagygyá, erőssé, a gazdálkodásban a miveltség lehető polezára jutott.

Föl tehát gazda társaim! rázzuk lemagunkról a közönyösséget, s győződjünk meg, hogy csak biztosító társulatok által daczolhatunk a reánk nehezedett súlyos csapásokkal; a mit alább olvasni fogtok nem kivilhetetlen, — csak akarat kell hogy egy biztosító társaság nálunk erőre kapva ki nőjje magát ott a hol a legbiztosabb kilátás van a jövőre.

A Társaság célja lenne

1-ör A biztosítónak, ha szerencsétlenségéből bár minemű járó jószága, ökre, lova, vagy tehene hirtelen eldöglik vagy ellopatik, hirtelen segély nyujtának, és az eldögölt jószág teljes értékében megfizettének, hogy azon magának mást szerezhessen.

2-ör Célja lenne a Társulatnak egyszersmind egy olyan tőke előállítás, melyből a társulati tagok mérsékelt kamat mellett költsön pénzt kaphatván, nem lennének kénytelenek az uzsorásoktól saját romlásokra pénzt venni föl.

3-ör Az alaptőke megerősödése által, egy netalán következhető általános marha vész esetére, ezen tőkének a károsultak közti aránylagos költsönképpen kiosztása, az általános csapás némi enyhítésére szolgálhatna.

4-er A szorgalom, és egyetértés által növekedő pénztárból jutalmak osztatnának a leghűségesebb férfi és leány családoknak; — mert a jó családoknak darab idő olta nagy hiányát látjuk, s ez a gazdaságot nem kevésbé hátráltatja. A családokat tehát javítani egyik főtevékenység lenne, mert veréssel és szigorral nem nyerjük meg őket. Fél kell költeni a családban a becsületérzést a jutalom osztás által, és így lassanként családunk is javulni fognának.

(Folyt. követe)
Kosztány János
nyugdíjas gazdaszt.

Világ krónika.

○ Kiskedő csipkedés jellemezte még néhány nap előtt is a bécsi lapokat, most a megrázó viharra emelkedett pénz-válság miatt a rideg „Dunau Zeitung“on kívül, a Magyarországi békkülést javasolva a közeledés útját egyengetik. A császár elutazta előtt tartott ministeri tanácskozási határozattá lett, hogy nem kell Magyarországra erőszakolni a februári alkotmányt; a kancellár is nyilvánította, hogy egyedül az „octoberi diploma“ alapján teendő újjászervezéstől teszi lehetségessé azt, hogy tovább is hivatalában maradjon. A Kolatssek „Botschafter“ című új lapja ép e közlekedést működni van — hivatva. Kolaesek urat kedvezően ismerjük, de mégis bátran merjük mondani, hogy lapja nem, de a fennről jövő őszintén boldogítani vágyó akarat elfogja simítani a hullámozó tengert. Nem újért sovárogo a nemzet, vágya csak azt akarja vissza, mely a bécsi államférfiak tervkísérleteitől megvédi, azt a melynek birtokában a nemzet három századon át vészek közt megvédte s a jövőben is megvédendő szeretett királyai trónját.

Bécsben megingott Rechberg Gróf minapi biztatásának hite, hogy a külföldtől nincsen mit tartani; a Turinban növekvő francia befolyás, az angol amerikai had. s a török mozgalmak a közelgő zivar jeleinek látszanak.

A pénzügy miniszter az egyenes és közvetett adóknak 20%-al emelését indítványozta. Nem hihető, hogy a költségvetési bizottság elfogadja. Nem terhelés, hanem könnyítés javít a beteg viszonyokon.

Az elzúzó olasz hercegek a császár Velencében léte alatt — teendőikről tanácskozás végett — gyűlést tartani szándékoznak.

Az olasz király hadserege tavaszra 320 ezeremberből álland.

A francia kormány megbízottja Lavallette felszólította Bourbon Ferencet, hogy Olaszország nyugalmáért hagyja oda Rómát s menne lakni Franciaországba. Az exkirály határozottan megtagadta. Ez idő olta a Quirinál körül, hol II. Ferenc lakik, folyvást francia újságokat ezírkálnak. Minden oda mutat hogy Napoleon megszünteti a pápa világi hatalmát, mihelyt teheti. A francia követ oly erővel lépett fel, hogy a magas papi körökben a francziák kivonulásáról beszélnek.

A portugali kormány vallási szakadás miatt követét Rómából vissza hívta.

Az amerikai kormány megtagadta Mason és Slidel biztosok kiadását, s így angolországnak nem adván elégtételt, Lyons lord a követ elutazand; még alkudozások által sokan remélnék kiegyenlítést.

Goresakov hercegnak a bécsi orosz követhez a suttorinói ügyben küldött nyilatkozványa Bécsben rosz vért csinált. Ugy látszik Oroszország melegen karolta fel Keletre vonatkozó tervét s örvend hogy azokra határozottabban működhetik a midőn Ausztria valósítandja a mit kimondott: ha Vulakovics fel-

építi az osztrákok által szétrombolt műveket, akkor Ausztriának újból azt kell tenni a mit tett, különben azt vallaná bé, hogy jogtalanul tett.

A lengyelek a fájdalom alatt ünfeleltek lettek, nem tudnak nyugodtan várni. Lembergben dec. 25-én a sz. Bernát templomában tiltott dalokat énekeltek, a rendőrügynököket bántalmazták s csoportfutasok s több elfogatások történtek. Hideg vér szilárdság és türelem visz ezellhoz.

Ausztria atól tartván, hogy az olaszok a várnégyszöggel nem gondolva Velence és az adriai parton kiszállnak, azon pontokra tengerparti erődtítményeket szándékozik építeni.

Midőn már is többfelől a kitérendő harcok moráját véljük hallani; feltűnik, hogy csak Poroszország és Franciaország áll nyugodtan. Ha sejtelmünk nem esal, azt hiszük hogy amaz nem is fog belé szólni a zavart viszonyok közé; hanem németországi érdekeit esendben érvényre emelendi, míg ez az olasz keleti s ezzel kapcsolatos ügyeket engedi kibontakozni

Uti levelek Montenegróból.

I.

Kedves barátom!*) E vad zordon tájon, sivatag kopasz szirttek között — hol nincs falu csak a szirttetők, hegy oldalok s völgy mélyedésekben elszórt meszeletlen kunyhók mutatják, hogy itt ember lakik — szívemen öröm mosolyg, mert szabad földön élek! E bérecek — mik élém merednek lakásom, a cettinjei kis völgy — az ország ez egyetlen tere, mint-

*) Olvasóink figyelmét felhívjuk ez érdekes levélso-rozatra, melynek írja a vitéz hegyi nép legújabb küdelmeinek esselése közé, érdekes nép szokásokat vegyítve, a magán életnek is hű vázát adni igérte.

TÁRCZA.

A hollandok „szózata“*)

„Wien Nierlands bloed door d'aders bloeit.“

Kinek érében holland vér csereg;
Kínél az emlék addig visszajár,
Hol átszakasztá büszke gátjait,
Utat veszítve, a bős tenger-ár, —
Elzuzni undok ellenét...
Ki tud imádni hont s királyt,
Polgár-hitünk két istenét,
Zendítse most harsány dalát:
„Isten, a hont s népet megáldd!“

Nem látod-e, dalodra mint figyel
Az ég, feléd vetvén tekintetét?
Arczán a nap mosolya égetőbb,
S meglásd utánad zengi énekét,
Buvós lantján az égi kar:
Hitért, mely veszté annyi jó fiát,
És annyiival és annyiszor
Kérdemlé a martyr-koronát:
„Isten a hont s népet megáldd!“

Szívünkbe rejtvé gyöngygyé lesz e dal.
S a harszi kürt ha újra felriad,
S ellenre zug megint a tenger-ár,
Kiáltva, hogy „rabszolga-lánczokat
Csörgetni, ifju még a nép!“
Felgyul megint s ajkunkra száll
Sugárzó hurokon, — ekép
Zendítve búvájos szavát:
„Isten, a hont s népet megáldd!“

E hangokon elnémul bánatod,
Egy esdeklésbe olvad át a szív,
S míg hordozod sorsod bilincseit,
Rég szunnyadó nemes vágyakra hív,
S ha a hon s nemzet szent nevén
Égő vágyad tetekre vált,
Dalodba lelkek éjfelén
Beszól a sírból ősapád:
„Isten, a hont s népet megáldd!“

Ha ajkidon e két név megjelen;
Susogd oly olvadékony — édesen,
Miként titkos kedvesének nevét
Ábrándosan az első szerelem...

*) Közöljük e költeményt melynek értéke a hollandoknál a mi „szózat“unkéval egy, mint első kísérletet a holland költészetből.

Legyen szent áhitat, mi szól
Legyen egy érzelemvilág,
Ha zendül a nép ajkáról,
Rezgetve az ég kárpitát:
„Isten, a hont s népet megáldd!“

E drága föld legyen mindig hazánk,
Bő áldásod borítsa hantjait,
A nép arczáról tündöklő öröm
Vesse a trónra fény sugarait,
Hogy több erény mint drágakő
Ékítse annak zsámolyát,
Onnan derüljön szép jövő
S e hang töltson minden határt:
„Isten a hont s királyt megáldd!“

S csendes lakoknál, hársak lombja közt
Ha ösök sirján langy szellő lebeg,
Vagy Zvider-ár*) dühöngő habjain
Üvöltve kél a zugó fergeteg,
S a tengerész fennen dalol,
Csendítve kunyhót, palotát:
Forró imát, hálát, ha szól,
Neked zengjen hálát, imát:
„Hogy áldasz hont, népet s királyt!“

Hollandból **Zombori Gedő.**

A Hun birodalom vég napjai*)

Regényes korrajz
Ábrai Károlytól.

Sirjában nyugodott már akkor az ismert félvilág hódoltatója, rettegetetője a hatalmas Etele lángesze mint meteor mely pillanatra világokat ragyogott be, kialudt! ellobogott, győzhetlen karja a halál által meggyőzötve nyugodott hideg ismeretlen sirja fenekén.

A roppant hunbirodalom, melyet ő diadalkosoruzta fegyvereivel alapított s tartott fönn az öt mindenfelől környező harcziás népfajok között: olyan lett mint tenger hullámi fölött úszó, kormányosától megfosztott hajó.

Még akkor esőnd volt a természetben, még akkor nem zúgott a fergeteg, nem torladoztak a hullámok, nem verdesték, nem ostromolták a hajót. Ki tudja mit hoz a jövő nap, a jövő pillanat?

*) Zvider: hollandiai tenger.
*) Kutfő: Budai magyarok története s Jósika M. Magyarok ősi történelme.

Ki tudja nem támadnak-e föl a viharok, nem zajlanak-e föl a hullámok, nem kelnek-e föl a leigázott népek, lerázni magokról a diadalmas győző által reájok erőszakolt jármot, hogy kivívják függetlenségüket, visszaszerez-zék szabadságukat...

És vajlon lesz-e ki ekkor ismét esatába és diadalra vezesse a hunseregeket, vajlon a legnagyobb hadvezér és honalapító utódi örökölték-é elődjök nagy lelkét harcziás szellemét.

És ha nem: mi lesz az egykor ismert, bámult szeretett és rettegett nagy nemzetből? hogy áll meg, mikép marad fönn a földön, melyet már megszokott mint hazáját tekinteni, és ha ezt el kell hagyni, mikép fog ismét bujdokolni vándorolni hazátlan hazákon, s fog-e valaha új földet találni melyet ismét hazájának nevez-hessen.

Egyetértés, testvéri szeretet fűzi még most össze őket vajha pártviszály soha szét ne szak-gatná őket, vajha mint eddig, mindnyáját egy és ugyanazon szent érzelem: a hazaszeretet, lelkesitené hogy mindenkor és mindenben hazájok boldogsága lebegjen szemek előtt...

Tekintsük a történetek lapjait, s nézzük meg a képet melyet ez mutat föl előttünk: azon korból hogy tanuljunk a multból, s legyünk bölcsesek a jövőben: mert a mult a jövőök tüköre...

I.

Mesze hol a szőke Tisza kanyargó hullámi mesze terjedő rónaságokon lejtének, melyek fölött a verőfényben ragyogó nap tiündérei esalóka délibábok üttek enyelgő játékokat, táborozott a hatalmas hunsereg.

Mértföldekre elnyult a tábor, ezer meg ezer fehérszövetű sátrakon törttek meg a nap sugara; melyek között gyors fegyverzetű fényes lovagok száguldottak hófehér méneken versenyt futva a pusztai nyargaló széllel....

A hun nép honi történetirőink összes állítása szerint a magyarral egy s ugyanazon nemzettest egyik költözködő faja volt, mely messze Ásia sivatagjairól indult ki jobb hazát keresendő; nyelvök szokásaik, s társadalmi élet-tök a magyaréval egészen öszhangzó.

ha kérdenék: mondjatok időt, mikor fűveim felett győzelmes ellen zászlója lebegett? s a levágott fejek — melyekkel a montenegrói szobáját ékíti — hirdetik, hogy e nép csakgyőzni tanult! Győzni és tűrni ez az elv! Mindenütt nyomor, az épületek egy része istálló, melyben ritkán van több néhány juhmal — (igás marha, ló, legkritább s csak gazdagoknál van) s élete, szükségletei szegénységet árulnak el, s mégis e nép arca örök derült, mert önmagának ura, rut szolgálás nem szentségteleníti az ősök jel-telen sírját. Mitől függ, hogy boldogok legyünk? Nemde vágyainktól? Mindig boldog az kinek elég a mit sorsa ad, s bár mennyije legyen, boldogtalan az ki folyton messze néz s nem nézi a számára nyíló örömeit. A montenegrói szegény, de elégtül; életmódja egyszerű: fekete kenyér, sajt tej s vadak hús; itala víz és égett bor, s ezért szép, erős szálas testalkatuk; lát-szik az arcuk határozott jellegéből a szikárság, bátorság, kitartás s az olthatlan harezvágy; de azért arcukon nincs semmi fenyegető jelleg.

Ha körében vagy: beszél veled, ha meglátogatod mindenével megkínál, a pénzt elveszi de csak ha szobáján kívül adod.

Ép ma két háva hogy Cattarónál part-ra szállottunk s minden feltartóztatás nélkül hatoltunk Cettigne felé. Roppant sziklák — mikről néhol hegyoldalok mélyedések s völgyek felett keskeny ut viszen. Alig haladhat pár öszvér, élet veszély közt, s a szabad montenegrói magát teher hordásra nem alázván Cattaróban drágán kellett erős állatokat bérel-nünk. A hegyek közt nyár daczára esipős szél fútt s kínálást sem várva borultunk a Prismic-nél álló határörök „tsemai“hoz. Így nevezték a szük szoba közepén égő tüzet. A szoba füst-jébe alig látszottak az alakok. Még ha ellen-ség megtámadásától nem félnek is határaikat folyton védik s mindig harezkészen állanak,

hogy ha megtámadtatnának, néhány percz alatt egyestülve felkonezohassák a hegyeik közé esalt ellent. Tolmaesunk e zagyva orosz nyelven azt adta tudokra, hogy Csernajovba utazó oroszok vagyunk s erre a legőszintébb szívességgel fogadtak s kenyeret sajtot s égett bort tettek előnk-be. Régi hagyomány, százados frigy e nemzet-nek az oroszok iránti bizalma. E kis herezeg-séget az izlam folytonos háborgatásaitól I. Pé-ter császár mentette meg 1714-ben. Uraik, a szerb király családból eredett herezegek, nagybárá Velenecében lakván a fő pap a cettinjei zárdá-ban székelő wladika által kormányoztattak. E wladikák egyike a tudós és hős Péter (Petro-vics) vitézsége 1796 ban megtörte a török tá-madást s magát fejedelemnek és főpapa-nak is-mertette. Emberei vitézsége még Mar-mont francia tábornokot is meg szegényíté s e percz-től az orosz császár nem csak határozottabban szól-t Montenegró ügyeihez, de a fejedelmet is aján-dék név alatt mindig fizette s folyton azon pont-nak nézte, honnan a török birodalom meg-hódítását kezdte. A szabadságért élni halni tudó népet, melynek eleme a harez, s mely a török tartományra valahol tehető, mindig éget-ve rabolva ront át, hogy kiesínsége daczá-ra, Omer basa bölcs intézkedései meg nem hódíthaták, az oroszok és osztrákok döntő be-avatkozása volt. Ez az ok miért a határörök oly szívességgel oszták meg, sovány falatjukat. Szabadra érve most vevém szemügyre festői öltözetüket. Sötét fűrtök omlanak a széles vál-lakra — melyeken fegyver, portartó és kulacs függenek keresztben — a czifra felöltőn — mely-et a testhez pisztolyokat rejtő öv szorít. Nad-rágjuk némi bőséget csak azért mutat, mert tér-dig a bocskorból kiérő hosszú szij egészen a testhez tapasztja; süvegjük állatbőr s a rang szerint hosszabb, A nők erősek, erőteljes test-alkatuk s bár szerepjök alárendelt hívek és

megosztják férjeikkel a esata vészait.

Jeladó lövéstől viszhangzanak a bérecek; minden örmon hősök jelennek meg, nők és fér-jek; vinyak utolsó csep vérig, ki sebet kapott, annak fejét levágják s övéi haza viszik, de fo-goly senki nem lesz. Megállanak s küzdnek végerővel is, s ki elbukott győztes csatában azt nem siratja senki; diadallvigalmat tartanak s légtbe szökdő-sve járnak hóbertos tánczot s maguk alá lönek, míg ők a levegőbe szöknek. A hölgyek ez alatt lábaikat keresztbe téve har-czi vagy legalább harsány dalt énekelve éles-ztik férjeik lobogó hevét.

Imen is látszik, hogy a szép fogalmát mennyire határozzák a nemzeti igények. Még a montenegróiak közt szende nőt nem láttam, férjeiket ők buzdíják bosszura s harezra.

— Hol van férjed? kérdem egykor házi asszonyomat.

— Halálra keresi azt, szölt a nő, a ki test-vérét megütötte, s vissza nem jövend míg a tett megtorolva nem lesz.

— S a törvény megengedi? Kérdem bá-mulva. A nő arezomba nézett.

— Megengedi-é? Hisz ős szokás szerint mit ő tesz — a testvér tenni köteles.

— És a meggyilkolandó gyermekeiből mi lesz? kérdem aggódva.

— Azokat eltartom én, válaszolt a nő.
Arv...y Lörcincz.

LEVELEZÉS.

F. bánya 1861. dec. végén. Több éve, mióta városunkból alig néhány hang tu-datá az olvasó világgal, hogy mi is élünk. — Nem azért pedig, mintha semmi érdekes nem történt volna közöttünk; nem is azért: mintha a közli toll hiányzott volna közülünk: hanem megvallva az igazat — bizony mi elreveltük;

A fehér kedvenc színök volt, lelkök tisz-taságát külszínben is szerették kimutatni; mé-neik hófehérek voltak, ilyenekkel áldoztak Iste-neiknek, berkekben suttogó patakok habjai mellett; Gyászai, Rhabonbájuk öl-tözete is hófehér színt volt.

Forr hullámszik a nagy tábor... ezerek jár-nak száguldnak föl és alá mindenfelé.

Am de most hiányzik az örömszaj, a nagy élénk kedv föl föl harsanó hangja, mely máskor megrázkódtatá a léget, s mértföldeken keresztül ellullámszott mint menydörgés, nyar-galó vihar távolról közeledő zúgása.

A harezosok komoly arcain valami benső fájdalom kinyomata ül, hasztalan akarják titkol-ni, leolvasható az képökről, meglátszik minden mozdulatokból, még az oktan állatok is mint-ha érzének uraik fájdalomát s osztakozni akar-nának szomoruan csüggesztik föld felé fejüket.

A nagy királyt csak most temették el, sen-ki nem tudja hova... mindenki aggódva tekint a bizonytalan jövő elébe.

Mi lesz belőlök, magokra hagyatva, lesz-é ki az elhunyt nagy szellem méltó utódja lehes-sen a trónon, méltó uralkodó egy ily nagy nemzet felett.

A tábor közepén egy a többiekénél valami-vel nagyobb sátor van, épen olyan egyszerű mint a többi, semmi czifraság vagy ékesgetés nincs rajta; a hun nép nem szerette a kül czifraságokat.

Pár fegyveres bajnok áll a szövet ajtó e-lőtt, délezege harezias alak mindkettő inkább közép mint magas termettel, vállaikról farkas kaczagányok függenek, kezeikben nehéz má-zsás buzogányokat hordoznak ezek a fejedelem tisztelet-őrei.

Benn a sátor közepén három daliás tekin-tetű ifju ül a tábori asztal előtt, termetök, arez-vonásaik első tekintetre mutatják hogy rokonok hogy testvérek!

Etelei fiai ezek kiket a történelem Ellách, Dengezich, és Irnách néven nevez...

Ellách a legidősebbik; kissé magas terme-tű bajnok, arca sovány hosszúkás, szemei szür-

kék, haja barnás, fürtjei szépen rendezetten si-mulnak széles erős vállaira, testhez feszülő fel-öltöny fedi domború mellét s ideges karjait, mely fölött tigris bőrkaczagány függ, elől ne-héz művészi aranyesattal összetartva; lábszáraira piros bíbor színű nadrág simul, aranyujtásokkal gazdagon kihányva; a lábút lovag eszima földi, valódi vert arany sarkantyúval, — olda-lán drágakövekkel kirakott markolatu kard fénylik.

A másik két testvér sokkal egyszerűbb, ke-resetlenebb öltönyben van, minden arany, mint esillogó ékszer nélkül: medvebőr kaczagányai-ka széles vas lánczok tartják össze; saruikon szintén e nemű drága fémből készültek a sar-kantyuk, oldalukon széles görbe kardok füg-genek, minőket mai időben két kézzel is alig bírma valaki fölemelni.

Átalában véve úgy látszik, hogy a két if-ju testvér merőben ellentéte az idősbnek, mert míg amaz mindazon ékszereket, melyekkel az adófizető Byzance és Róma művészei kedves-kedtek a diadalmas hódítónak magára aggat-ta, ezek egészen ellentétben bátyokkal, a leg-elegyszerűbb ruházatot hordták; mint kiknek a vas legdrágább ékszerek melyen senki sem kap valami nagyon, s melylyel még is mindent be-le-het-sze-re-zni.

Mint külsejök, oly ellentét volt lelkületök is a testvéreknél.

(Folyt. kövötk.)

MULATTATÓ TÁR.

A honvéd exhuszár.

1850 végén így köszönt bé hozzám a há-zánként kolduló honvéd huszár:

„Uram! 20 csatában voltam jelen — hár-mat a patáliák közül nem felejték el mig fejem vállaim közt marad. Jön rám az x-i mezőn egy Hartman baka, - alig 10 lépésnyiről rám puk-kant, a mangaléttá részeg volt...nem talált. Közelebb jö szuronyszegezve a pocsolyakerülő. Felütöm fegyverét kardom fokával; kettévágom pofiját két sor zápfoga közt, oly egyenesen, mint egy hentes, ... a bagó ottmarad az alsó zápfoga

mellett; bagózat a vesző, a más világon is! ... Eldült... megholt. Ezt megettem! —

Jön egy káplárforma, egyenesen nekem, mint a vak-veréb; .. észre vette deresem mit a-ka: mellé ugrik, mint a mókus; .. én meg úgy szelem ketté nyakát, hogy kapa fogával a bak-kanca orrát harapdálta. Ezt is megettem!

Jön a harmadik, talán pokolból? ... há-tam mögött terem, Ulanus volt. Ez tett meg! .. beíti pikáját nyakamesigájába, .. megforgatja benne — mint egy pelengért .. Uram! a nyel-vem most is selyemezémával van összevarva! .. A lénungom már két esztendeje hogy fen-akadt! !“

Adtam neki három struplit (tiz új xrost:) „köszönöm! szegény embertől ennyi is elég; — nagy urak félellyit se adnak. Istennek ajánlom! Barbor.

Töviskék.

DONGÓTÓL.

Egy szabó kérdezte ténny mily köpenyeg van most divatban? azt felelé „a fordított.“

Kérdezte ténny egy humoros barátunk, hogy mi különbség van a prókátor és kereskedő kö-zött, azt felelé: hogy az okos prókátor soha bukik (a törvénytől) a kereskedők közül pedig legtöbbnyire az bukik meg, ... kinek esze van.

A világért se csökolj meg férfit inté a gondos anya tizenkét éves leánykáját, s ez szót fogad; nem csökol, hanem .... csökolta tja magát.

Micsoda hasonlatosság van a pénz és lel-küismeret közt? Mindkettőn lehet hivatalt sze-rezni.

Miben különbözik az orvos a haláltól? A halálnak nem fizetik meg fáradságát.

Miért szokták némely emberek rendkivü-li ékesszólással kiütni, bizonyítgatni becsüle-tességüket? Mert tudják hogy nehezen hisz-nek nekik!

Legujabb.

Lapunk bezártával veszük a list, hogy az új tisztikar részben megalakult. Polgármester: Békésy Károly, főbíró: Gabányi János; a többiekről még nincs tudomásunk.

